

Egy kivételes yoroi dōshi: az Atsu Tōshirō

Az *Atsu-Tōshirō* *Awataguchi Yoshimitsu* munkája, és egy olyan *tantō*, amely szerepel a „*Kyōhō meibutsu chō*” (1) híres kardnyilvántartásában. Eredetileg a *Muromachi*-kor sógunházának tulajdona volt. A kilencedik sógun, *Ashikaga Yoshihisa* a *Chōkyō* korszak első évének szeptemberében, vagyis 1487-ben ezt a tőrt viselte, amikor hadjáratra indult *Ōmi* tartomány felé.

Ashikaga Yoshihisa sógun

A *Muromachi-bakufu* bukása után a fegyver egy tehetős *Sakai* kereskedő birtokába került. Innen *Hon'ami Kōtoku* unokatestvére, *Suketoku* vásárolta meg száz *kan* értékben, majd továbbadta *Ichiyonagi Izu no Kami Naosue* részére, aki *Jōmijō* várának ura volt *Nōshū* tartományban.

Naosue 1590. március huszonkilencedikén, az *Odawara* elleni hadjáratban elesett. Miután *Ichiyana* *Naosue* elesett az 1590-es *Odawara* elleni hadjáratban, a nála lévő tárgyak – köztük az *Atsu-Tōshirō* – a hadjáratban szintén részt vevő *Kuroda Josui* (másik nevén *Kuroda Takakage*) kezére kerültek.

Kuroda később továbbadta a tört *Toyotomi Hidetsugu* számára, valószínűleg ajándékként vagy tiszteletadásból.

Amikor *Hidetsugu Kōyasanon* kényszerű öngyilkosságot követett el, legközelebbi bizalmasa és kegyeltje, *Oka Sanjūrō* örökölte vagy vette magához a tört. *Oka* később ezzel a törtrel hajtotta végre a szeppukut. Létezik ugyan egy eltérő hagyomány, amely szerint *Oka* nem az *Atsu-Tōshirō*-t, hanem egy *Etchū Norishige* által kovácsolt pengét használt, de ezt a változatot a szakirodalom nem tartja hitelesnek.

Úgy tűnik, hogy az *Atsu-Tōshirō*-t végül *Toyotomi Hideyoshi* kobozta el. Később a tört *Hideyoshi* hagyatékának részeként *Mōri Kai no Kami Hidemoto* birtokába került.

Egyes beszámolók szerint *Hideyoshi* az 1592-es *Bunroku*-hadjárat idején, hazafelé tartva *Hizen* tartomány *Nagoya* erődjéből, a *Yanagiura* térségében hajótörést szenvedett, és *Hidemoto*-nak jutalmul adta volna a tört. Ez a változat azonban téves, és a történészek szerint nem történt így.

Toyotomi Hideyoshi

1614 novemberében, a *Keichō*-korszak tizenkilencedik évében *Mōri Kai no Kami Hidemoto* az *Umetada* műhelyt bízta meg az *Atsu-Tōshirō* számára készült új *koshirae* elkészítésével. Az *Umetada Meikan* (2) feljegyzése így szól: „*Mō Kashū-dono* tulajdonában. A *Keichō* tizenhetedik évének tizenegyedik hónapjában készült el a *koshirae*.”

Hidemoto unokája, *Ukyo no Suke Tsunamoto* idején, a sógun *Tokugawa Ietsuna* kívánságára a tört 1664. február 28-án felajánlották. Március 5-én a felajánlás jutalmaként ezer aranylemezt kapott érte.

Az a változat, amely szerint húszezer *ryō* lett volna az ellenszolgáltatás, téves. A *Kanbun*-korszak elején a tőr hivatalos értékelést kapott, amely szerint ötszáz aranylapot ért.

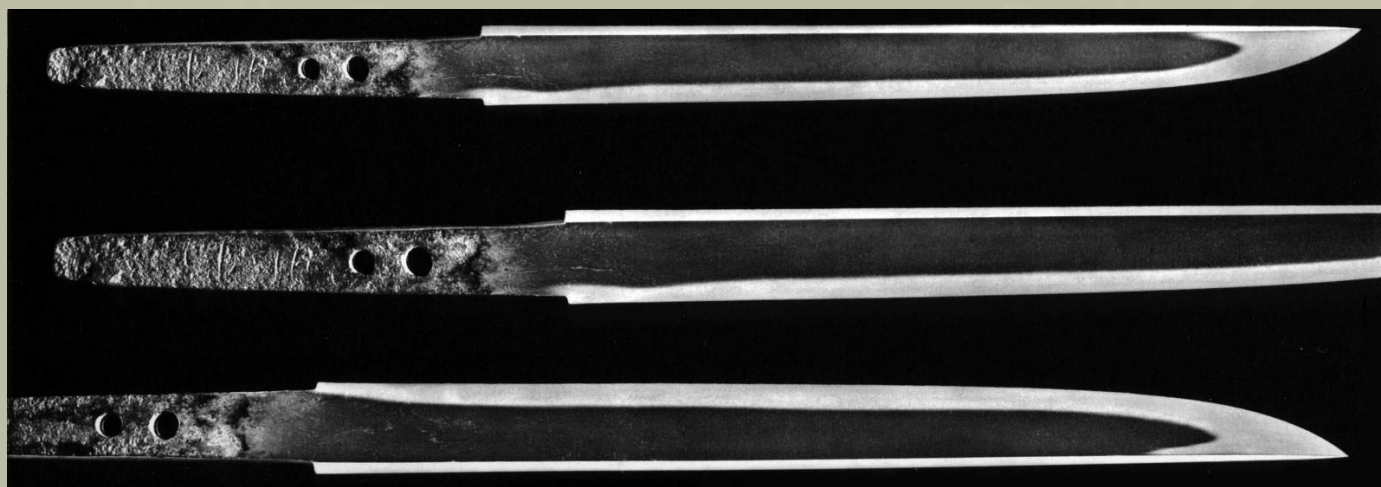
A *Meiji* második évében készített új sógunházi *Gokoshimono daichō* jegyzéke is tartalmazza ezt az adatot. Később a *Hitotsubashi* családhoz került, majd a *Shōwa*-korszak elején a Tokiói Császári Múzeum megvásárolta. A háború után a tőrt hivatalosan nemzeti kincsé nyilvánították.

A *Meibutsu chō* (3) bejegyzése így foglalja össze:

A *Gomotsu Atsu-Tōshirō* néven ismert tőrön megtalálható a kovács aláírása (*mei*). A penge hossza hét *sun* két *bu*, ami körülbelül 21,8 centiméternek felel meg, vastagsága pedig négy *bu*, vagyis mintegy 1,2 centiméter. Eredetileg a *Muromachi*-kor sógunházának tulajdona volt, később azonban *Settsu* tartomány városi kereskedőinek birtokába került. Innen *Hon'ami Suketoku* szerezte meg száz kan ellenértékért, majd továbbadta *Ichiyanaqi Izu no Kami*-nak, aki a tőrt *Kuroda Josui*-nak (4) juttatta.

A fegyvert később *Toyotomi Hidetsugu* kapta, majd végül *Toyotomi Hideyoshi* birtokába került. *Hideyoshi* halála után az *Atsu-Tōshirō Mōri Kai no Kami Hidemoto* tulajdonába került, aki unokájától, *Ukyo no Suke Tsunamoto*-tól a sógun, *Tokugawa Ietsuna* részére felajánlva ezer aranylap jutalmat kapott érte.

A *Kanbun*-korszak elején a tőrt hivatalosan is minősítették (*Kōtoku* (5) által), megerősítve értékét és státuszát a híres kardok között.

A penge hossza hét *sun* két *bu* (körülbelül 21,8 cm), a *motohaba* hat *bu* öt *rin* (körülbelül 1,9 cm). Bár kisméretű, a gerincvastagsága eléri a négy *bu*-t (mintegy 1,2 cm), innen ered *Atsu-Tōshirō* elnevezése.

A penge *hira-zukuri* kialakítású, a *jigane* finom *ko-itame*, a *hamon* alapvetően egyenes, enyhe hullámokkal, a hátoldalon viszont *yaki-otoshi* figyelhető meg. A pengén a kétjegyű „Yoshimitsu” aláírás látható.

A név kiejtése tekintetében két változat él: „*Atsu-Tōshirō*” és „*Atsushi-Tōshirō*”. Az *Umetada oshigata* kéziratában a névadó jelöléssel így szerepel: „*A-tsu Tōshirō*”.

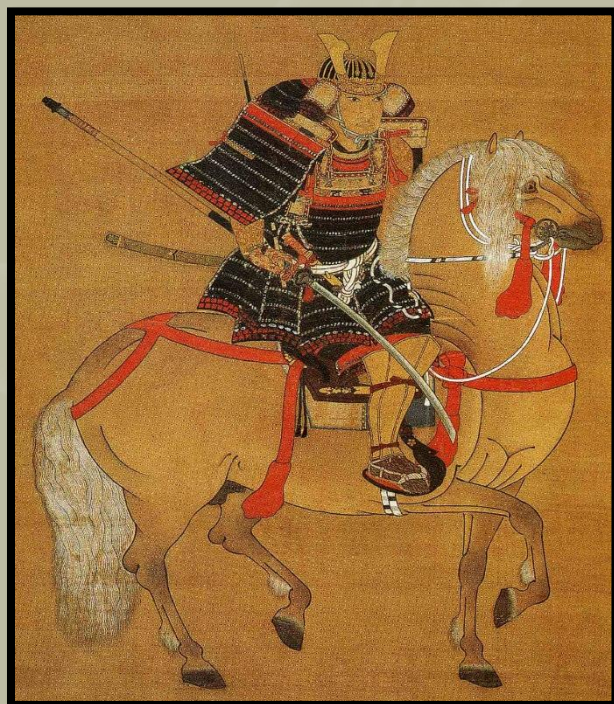
A *yoroi-dōshi*, más néven *mete-zashi*, a páncélt viselő harcos jobb oldalára kötött övkés. Az elnevezés onnan ered, hogy a jobb kéz a ló kantárját tartotta. Másik formája, a „*yate-zashi*” arra utal, hogy az íjat használó harcos jobb kézzel fogta a nyilat. A közelharc során ezt a kést a páncél réseibe szúrták, ezért nevezték *yoroi-dōshi*-nak, *yoroi-tōshi*-nak vagy *sashigatana*-nak is. Mivel ezzel vágták le az ellenfél fejét, előfordultak a „*kubikaki-no-koshigatana*”, „*kubikaki-gatana*”, „*kubitori-no-wakizashi*” és „*geishutō*” megnevezések is. Átlagos hossza kilenc *sun* öt *bu* (körülbelül 28,8 cm), ezért a „kilenc *sun* öt *bu*” megnevezés is használatos.

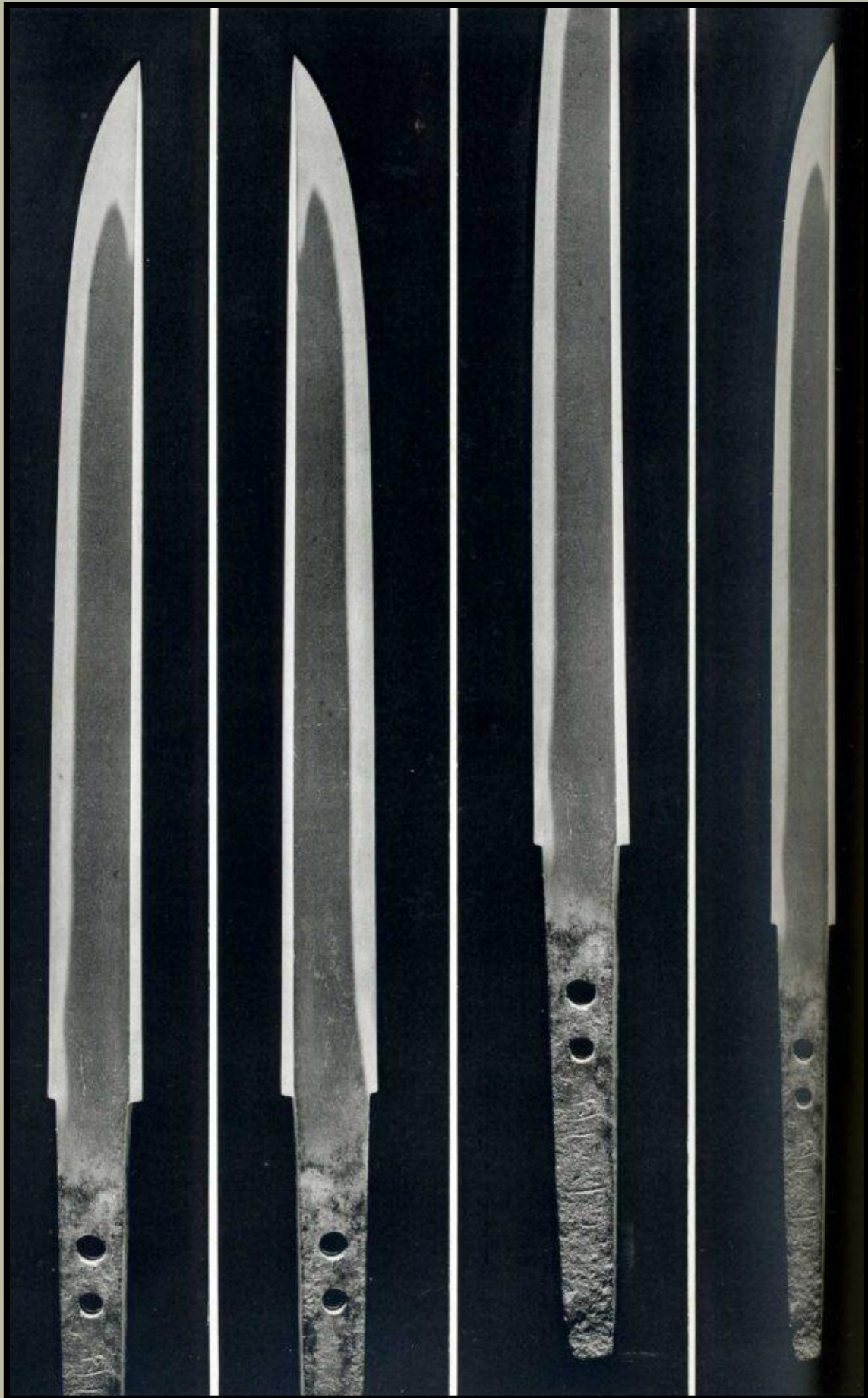
A *yoroi-dōshi*-t a jobb kéz fordított fogással tartotta, ezért a pengeméretet a könyök hosszához igazították, így a hosszuk többnyire nem haladta meg a kilenc *sun* öt *bu*-t. A páncél réseibe szúrták, ezért a penge keskeny, rendkívül vastag, gyakran háromszög keresztmetszetűre formált. Ostromoknál a kőfalak réseibe szúrva kapaszkodásra is használták. A *Tosa Yoshimitsu* a *mete-zashi* típus mintapéldája.

A *koshirae* rendszerint *aikuchi*, tehát *tsuba* nélkül készült. Mivel a kést jobboldalt viselték, a *kurigata* és a *kaeri-zuno* a szokásoshoz képest ellenkező oldalon helyezkedett el. A *kaeri-zuno* csúcsa is fordítva állt, vagyis a *kojiri* felé mutatott. Ennek az volt a célja, hogy a rátekert *sageo* megtartsa a hüvelyt, és közelharcban ne csússzon le a tőr a hüvelyből.

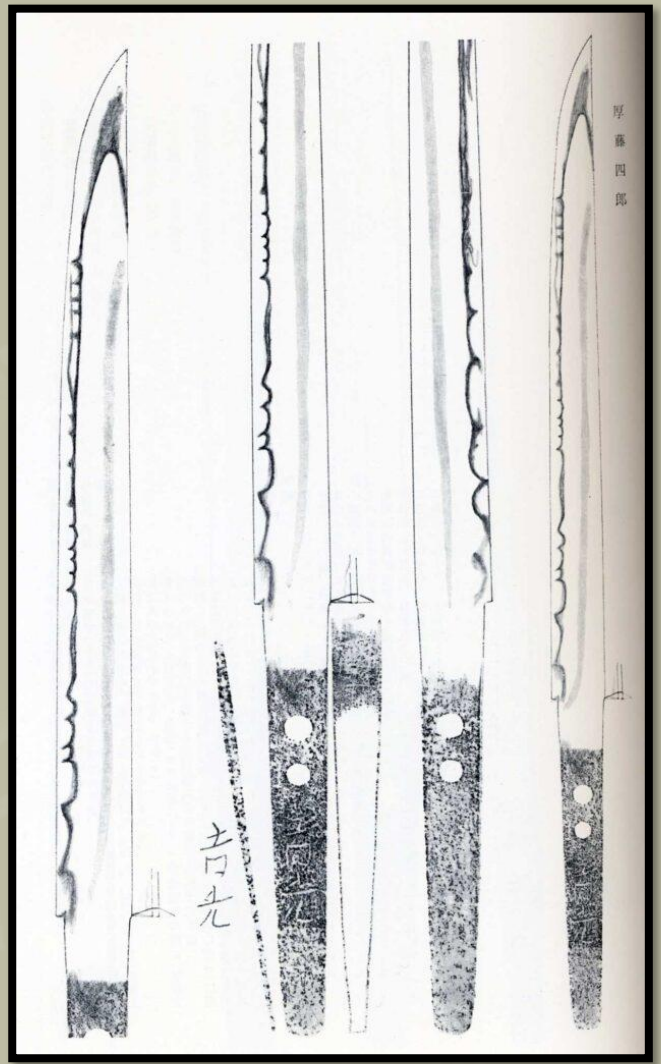
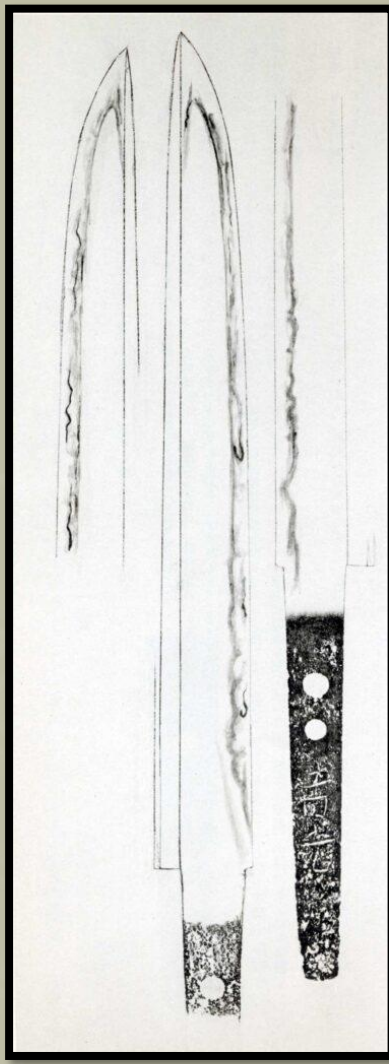
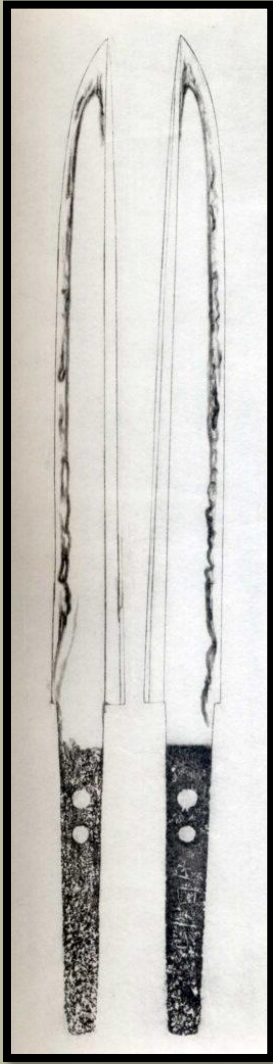
A viselés hagyományos módja szerint a markolat előre, a hüvelyvég hátra nézett, azonban a régi időkben ezt fordítva hordták, mert közelharcban fennállt a veszélye, hogy a penge magától kicsúszik a hüvelyből, vagy az ellenfél kirántja. A *Shūko jissu* képes gyűjtemény *Hosokawa Sumimoto* (1489–1520) ábrázolásán is ez látható.

A *yoroi-dōshi* eredete nem teljesen ismert. A *Muromachi*-kor középső szakaszában, az *Ōnin*–*Bunmei* időszak táján jelent meg, és a kor késői szakaszáig fennmaradt. A korabeli *Bizen Osafune* műhelyekben több ilyen tőr ismert, különösen *Tadamitsu*, *Katsumitsu* és *Munemitsu* munkái között.

Az Atsushi Tōshirō

Szómagyarázat

1. A **Kyōhō meibutsu chō** (享保名物帳) egy hivatalos kardnyilvántartás, amelyet a Tokugawa-sógunátus állított össze a Kyōhō-korszakban (1716–1736).
Ez a jegyzék tartalmazta a legértékesebb, történelmileg kiemelt vagy híresnek tartott kardokat, köztük sok meibutsu tételt. A lajstromba felvett fegyverek mind különleges minősítést kaptak, és pontos leírás szerepelt róluk: hosszuk, formájuk, eredetük, korábbi tulajdonosaik és a hozzájuk kapcsolódó történetek.
A meibutsu chō olyan fegyvereket rögzített, amelyeket a sógunátus kulturális és történeti szempontból különösen értékesnek tekintett. Emiatt a benne szereplő kardok és tantō-k a mai napig rangos státusszal bírnak, kutatások alapját jelentik, és sok közülük később hivatalos nemzeti kinccsé vált.
2. Az **Umetada Meikan** egy hivatalos katalógus és kézikönyv, amely az Umetada műhely (família vagy kovácsműhely) munkáit és művészi töreit, kardjait jegyzi fel.
3. A **Meibutsu chō** (名物帳) egy híres kardok és tantō-k hivatalos nyilvántartása, amelyet a Tokugawa-sógunátus állított össze. A szó szerinti jelentés: „**meibutsu**” = híres tárgy, kiemelkedő darab; „**chō**” = jegyzék, könyv.
A Meibutsu chō tehát egy olyan katalógus, amelyben a történelmileg, művészileg vagy kulturálisan értékesnek ítélt japán kardokat és tőreket rögzítették.
4. **Kuroda Josui** (黒田 如水), más néven Kuroda Takakage (1546–1604), egy jelentős szamuráj és hadvezér a Sengoku- és korai Edo-korban. Ő volt a Kuroda-klán második feje, és híres volt a stratégiai képességeiről.
Szolgált Toyotomi Hideyoshi-t, majd a Tokugawa-korszakban is fontos politikai és katonai szerepet töltött be.
5. **Kōtoku** (光徳) a Hon'ami Kōtoku-ra utal, aki a korabeli híres japán kard és tőrbíráló (*shinsa*) és kovácsminősítő szakember volt.
A Hon'ami család tagjai évszázadokon át a sógunátus hivatalos fegyverminősítői voltak, és nagy tekintélyük volt a mei (kovács aláírás) hitelesítésében, valamint a koshirae értékének és minőségének megállapításában.